

170. Bijbelstudie over AMALEK - AMALEQ

עמלק

Deel 1: Gedenk wat Amalek u heeft aangedaan

De Shabat voor Purim heet שבת זכור Shabat Zachor. De speciaal daarvoor ingelaste lezing uit de Tora, die aan de bestaande parasha is toegevoegd, heet eveneens זכור Zachor naar het beginwoord van de eerste zin van דברים Devarim [Deuteronomium] 25:17-19, waarin Israël wordt opgedragen de wandaden van Amalek te gedenken en elke herinnering aan de Amalekieten uit te wissen: זכור את אשר עשה לך עמלק Zachor et asher asa lecha Amaleq [*Gedenk wat Amalek u heeft aangedaan*]. Maar wat heeft Purim met de Amalekieten te maken?

Het verband tussen Purim en Amalek wordt ons duidelijk uit de bijbehorende Haftara, die over de oorlog tussen de Israëlieten en de Amalekieten handelt in de dagen van de profeet Sh'mu'el [Samuël]. Daar lezen wij o.a.: *“En Sha'ul [Saul] versloeg Amaleq [Amalek] van Chavila af tot in de nabijheid van Shur [Sur], dat ten oosten van Egypte ligt. Agag, de koning van Amalek, greep hij levend, maar het gehele volk sloeg hij met de ban door de scherpte des zwaards.”* (שמואל א' Sh'mu'el [1 Samuël] 15:7-8).

Agag was dus de koning van de Amalekieten en over de slechterik Haman, die in het verhaal van Purim de Joden wilde uitroeien, lezen wij o.a. in אסתר Ester [Esther] 3:10 in de NBG-vertaling: *“Toen deed de koning zijn zegelring van zijn hand, gaf die aan de Agagiet Haman, de zoon van Hammedata, de jodenhater.”* Haman wordt hier een Agagiet genoemd, een nazaat van Agag, de koning van Amalek. Dat komt in de nieuwe Bijbelvertaling zelfs nog duidelijker tot uitdrukking: *“De koning deed zijn zegelring af en gaf die aan Haman, de zoon van Hammedata, de nakomeling van Agag, de vijand van de Joden.”*

Wie waren de Amalekieten? Waar lag het land van Amalek? Wat hebben ze de Israëlieten precies aangedaan, waarvoor er door de Eeuwige een speciaal gebod werd uitgevaardigd om dit nooit te vergeten? Waarom waren ze de aartsvijanden van Israël? Bestaan de Amalekieten nog steeds? En zo ja, waar? Om deze vragen te kunnen beantwoorden moeten we teruggaan in de tijd. We gaan zelfs terug naar de tijd voordat het volk van Amalek überhaupt bestond. Dit volk wordt voor de eerste keer in de Bijbel genoemd, als in het boek Genesis in de beschrijving van de allereerste oorlog ten tijde van Av'raham [Abraham] wordt gesproken over het 'gebied van de Amalekieten':

בר שית B'reshit [Genesis] 14:1-7

“Het gebeurde nu in de dagen van Am'rafel, de koning van Shin'ar [Sinear], Ar'yoch [Arjok], de koning van Elasar, Kedorla'omer, de koning van Elam, en Tidal, de koning der volken, dat dezen oorlog voerden tegen Bera, de koning van S'dom [Sodom], Bir'sha [Birsas], de koning van Amora [Gomorra], Shinav [Sinab], de koning van Ad'ma [Adma], Shem'ever [Semeber], de koning van Tz'vo'im [Seboim], en de koning van Bela, dat is Tzoar [Soar]. Deze allen kwamen in bondgenootschap naar het dal Sidim [Siddim], dat is de Zoutzee. Twaalf jaar hadden zij Kedorla'omer gediend en in het dertiende jaar waren zij in opstand gekomen; en in het veertiende jaar kwam Kedorla'omer met de koningen die bij hem waren, en zij sloegen de Refaïeten te Ash'terot-Qar'nayim [Asterot-Karnaïm], de Zuzieten te Ham, de Emieten te Shave-Qir'yatayim [Sawe-Kirjataim] en de Chorieten op hun gebergte Se'ir [Seir] tot El-Paran, dat aan de rand der woestijn ligt. Daarna keerden zij terug en kwamen te En-Mish'pat [En-Mispat], dat is Qadesh [Kades], en sloegen het gehele gebied van de Amalekieten, en ook de Amorieten, die te Chatzetzon-Tamar [Chaseson-Tamar] woonden.” (NBG-Vertaling).

Hoe is het mogelijk, dat de Amalekieten hier al genoemd worden terwijl ze in die tijd nog niet eens bestonden? Wel, als we goed opgelet hebben, dan zien we dat er in deze tekst niet over

de Amalekieten zelf gesproken wordt, maar slechts over het land, dat later het gebied van de Amalekieten zou worden. In de Nieuwe Bijbelvertaling staat vers 7 als volgt: *“Daarna keerden ze terug over En-Mish’pat [En-Mispat], het huidige Qadesh [Kades], en onderwiepen met harde hand het hele gebied van de Amalekieten en ook de Amorieten die in Chazetzon-Tamar [Chaseson-Tamar] woonden.”* Ze onderwierpen dus niet de Amalekieten, maar het gehele gebied van de Amalekieten, de latere bewoners, want de verhalen van Genesis zijn natuurlijk pas vele eeuwen later opgeschreven, toen het volk van Amaleq [Amalek] en zijn woongebied blijkbaar al bij de lezers bekend was. De Amalekieten waren de nakomelingen van Amaleq, een buitenechtelijke zoon van Elifaz en dus een kleinzoon van Esau [Esau] de broer van Ya’aqov [Jakob] en een achterkleinzoon van Yitz’chaq [Izak], zoals blijkt uit de volgende passage:

בר שית B’reshit [Genesis] 36:9-16

“Dit zijn de nakomelingen van Esau, de vader van de Edomieten, op het gebergte Seir. Dit zijn de namen der zonen van Esau: Elifaz, de zoon van Esaus vrouw Ada; Reuel, de zoon van Esaus vrouw Basemat. En de zonen van Elifaz waren Teman, Omar, Sefo, Gatam en Kenaz. Timna was een bijvrouw van Elifaz, de zoon van Esau, en zij baarde aan Elifaz Amalek; dit waren de zonen van Esaus vrouw Ada. En dit waren de zonen van Reuel: Nachat, Zerach, Samma en Mizza; dit waren de zonen van Esaus vrouw Basemat. En dit waren de zonen van Esaus vrouw Oholibama, dochter van Ana, dochter van Sibon, zij baarde aan Esau Jeus, Jalam en Korach. Dit waren de stamhoofden der zonen van Esau: de zonen van Elifaz, de eerstgeborene van Esau, waren de stamhoofden Teman, Omar, Sefo, Kenaz, Korach, Gatam, Amalek; dit waren de stamhoofden van Elifaz in het land Edom dit waren de zonen van Ada.” (NBG-Vertaling).

De Joodse geschiedschrijver Flavius Josephus schreef hierover in zijn bekende werk *Antiquitates Judaicae* [Historie der Joden] het volgende: *“Esau kreeg vijf zonen bij drie vrouwen, te weten bij Ada, dochter van Helon: Elifaz, bij Alibama, dochter van Esebeon: Jaüs, Jolam en Kore, en bij Bazemath, Ismaëls dochter: Raguël. Elifaz had vijf echte zonen: Theman, Omer, Opher, Jotam en Kenez; de zesde, genaamd Amalek, teelde hij bij Thesma, zijn bijwif. Zij bewoonden dat gedeelte van Idumea, hetwelk Gobolitis genoemd wordt, bovendien het land der Amalekieten, dat de naam van Amalek voert; want de benaming van Idumëa strekte zich eertijds zeer verre uit, en de verscheidene delen van dat grote land hebben de namen van diegenen, die er de eerste bewoners van waren, behouden.”* (Tweede boek, hoofdstuk 1).

De Amalekieten waren als gevolg van de buitenechtelijke relatie tussen Esau en Timna, die in de ‘Historie der Joden’ Thesma genoemd wordt, dus verwant aan Israël, eigenlijk een soort broedervolk. Maar zo gedroegen zij zich beslist niet! Integendeel! Zij waren juist de allereerste vijand, die de Israëlieten een maand na hun uittocht uit Egypte in de woestijn tegenkwamen. Toen vielen de Amalekieten zonder enige reden en zonder waarschuwing vooraf de Israëlieten zomaar in de rug aan:

שמות Sh’mot [Exodus] 17:8-16

“Toen kwam Amalek en streed tegen Israël te Refidim. En Mozes zeide tot Jozua: Kies ons mannen uit, trek uit, strijd tegen Amalek, morgen zal ik op de heuveltop staan met de staf G’d’s in mijn hand. Jozua nu deed, zoals Mozes tot hem gezegd had en streed tegen Amalek; maar Mozes, Aäron en Chur hadden de heuveltop bestegen. En wanneer Mozes zijn hand ophief, had Israël de overhand, maar wanneer hij zijn hand liet zakken, had Amalek de overhand. Toen de handen van Mozes zwaar werden, namen zij een steen, legden die onder hem neer, zodat hij daarop kon gaan zitten; en Aäron en Chur ondersteunden zijn handen, de een aan de ene en de ander aan de andere zijde, zodat zijn handen onbeweeglijk bleven tot zonsondergang. Zo overwon Jozua Amalek en diens volk door de scherpte des zwaards. En de Eeuwige zeide tot Mozes: Schrijf dit ter gedachtenis in een boek, en prent het Jozua in, dat Ik de herinnering aan Amalek onder de hemel volledig zal uitwissen. Toen bouwde Mozes een altaar en noemde het: de Eeuwige is mijn banier. En hij zeide: De hand op de troon des Eeuwigen! De Eeuwige heeft een strijd tegen Amalek, van geslacht tot geslacht.” (NBG-Vertaling).

Een iets uitgebreidere versie van dit verslag vinden wij terug in ספר הישר Sefer haYasher ofwel het Boek des Oprechten, een Hebreeuwse Midrash, die in 1625 door Yosef ben Samuel in Venetië gedrukt werd en ook in Nederlandse vertaling op het internet gratis te downloaden is. In hoofdstuk 81 lezen wij in de verzen 52 t/m 62: *“Toen de kinderen Israëls in Rafidim waren, kwam Amalek, de zoon van Elifaz de zoon van Esau en de broeder van Zefo, om met Israël te strijden. Hij had 801.000 man bij zich, tovenaars en bezweerders, en hij bereidde zich voor op de strijd met Israël in Rafidim. Zij streden een grote en meedogenloze strijd tegen Israël, en de Eeuwige leverde Amalek en zijn volk uit in de handen van Mozes en de kinderen Israëls en in de handen van Jozua de zoon van de Efraïmiet Nun, de dienaar van Mozes. De kinderen Israëls sloegen Amalek en zijn volk met de scherpte des zwaards, maar de strijd was erg zwaar voor de kinderen Israëls. De Eeuwige zei tot Mozes: Schrijf dit ter gedachtenis in een boek, en leg het in de hand van uw dienaar Jozua de zoon van Nun, en u zult de kinderen Israëls gebieden, zeggende: Wanneer u in het land Kanaän komt, dan zult u de gedachtenis van Amalek geheel uitroeien van onder de hemel. En Mozes deed aldus, en hij nam het boek en schreef daarin deze woorden zeggende: Gedenk wat Amalek u gedaan heeft op de weg toen u uit Egypte wegtrok. Die u op de weg ontmoette en uw achterblijvers sloeg, zelfs zij die zwak waren in uw achterhoede, toen u moede en mat waart. Daarom zal het zijn dat, wanneer de Eeuwige uw G'd u rust heeft gegeven van al uw vijanden, rondom u in het land dat de Eeuwige uw G'd u tot een erfenis geeft om dat te bezitten. U zult de gedachtenis van Amalek uitwissen van onder de hemel en u zult dit niet vergeten. De koning die medelijden zal hebben met Amalek, of met zijn gedachtenis of met zijn zaad, zie, Ik zal dat van hem opeisen, en Ik zal hem afsnijden van zijn volk (dat deed Saul met koning Agag der Amalekieten). Mozes schreef al deze dingen in een boek, en hij drukte de kinderen Israëls op het hart deze voorschriften te eerbiedigen.”*

Dat dit boek van latere datum is en dus niet verward mag worden met het oorspronkelijke Boek des Oprechten, dat verloren is geraakt en nooit meer teruggevonden, blijkt uit het feit, dat de woorden van Moshe [Mozes] uit Deuteronomium 25:17-19 hier in het verslag van Exodus 17:8-16 is geïntegreerd en dat er ook een verwijzing is tussengevoegd naar Sha'ul [Saul], die de koning van de Amalekieten, Agag, tegen het uitdrukkelijke bevel van de Eeuwige in spaarde.

In elk geval weten we nu, dat er helemaal geen sprake was van een eerlijke veldslag tussen twee gelijkwaardige legers, en dat het de Amalekieten ook niet om het verdedigen van hun land ging, dat daar immers heel ver vandaan was, maar dat het gewoon een gemene achterbakse overval was op de weerloze bejaarden, vrouwen en kinderen, die in de achterhoede liepen. Op een laffe en smerige manier vielen de Amalekieten de Israëlieten gewoon in de rug aan omdat zich daar de zwaksten van het volk bevonden. Toch ook al zou het leger van Amalek het volk Israël frontaal aangevallen hebben, dan nog zouden zij geen gelijkwaardige tegenstanders geweest zijn, want de Israëlieten waren helemaal niet geoefend in de strijd en hadden nooit geleerd met wapens om te gaan, want tot kortgeleden waren zij immers nog machteloze slaven van de Egyptenaren.

U kunt zich misschien afvragen waarom de Eeuwige het had toegelaten dat de Amalekieten deze onschuldige mensen op weg naar hun vrijheid zo onverhoeds hebben overvallen, maar als we de daaraan voorafgaande verzen 1 t/m 7 van hetzelfde hoofdstuk 17 en de verzen 27 en 28 van hoofdstuk 16 lezen, dan zullen we tot onze schrik zien, dat de Israëlieten helemaal niet zo onschuldig waren als men zou denken.

Zo wordt de lafhartige overval van de Amalekieten op de zwakke plek van de Israëlieten in de Talmud met de vlak daarvoor verhaalde overtreding van het shabatgebod in verbinding gebracht en als de daarop volgende g'ddelijke straf verklaard: *“Rav Yehuda zei, dat Rav gezegd heeft: Indien Israël de eerste Shabat daadwerkelijk in acht genomen zou hebben, dan zou geen enkele natie of taal geweld tegen Israël gebruikt kunnen hebben, want er staat geschreven: En het geschiedde op de zevende dag, dat sommigen van het volk uitgingen, om te verzamelen. En daarna staat er geschreven: Toen kwam Amalek!”* (שבת 118b).

Alsof het negeren van het verbod om op Shabat manna te verzamelen nog niet erg genoeg was begonnen de Israëlieten Moshe ook nog verwijten te maken dat er geen water te vinden was toe ze hun tenten in Rafidim opsloegen en ze bleven maar op hem mopperen. Ze eisten zelfs van hem dat hij hen water moest geven, nu meteen! En b'ez'rat haShem [met hulp van de Eeuwige] kregen ze water, maar dit was wel letterlijk de druppel die de emmer deed overlopen

en daarom moesten ze nu de gevolgen dragen voor hun ongehoorzaamheid en gebrek aan geloof, want plotseling kwamen de zwaargewapende Amalekieten hen aanvallen! De Israëlieten waren volledig verrast en te uitgeput van de woestijntocht om adequaat te kunnen reageren. Het was inmiddels avond geworden en ze moesten voor een massieve tegenaanval tot de ochtend wachten. Toen zei Moshe tegen Yehoshua: *“Kies een aantal mannen uit om morgen tegen de Amalekieten te vechten! Ik zal op de heuveltop gaan staan met in mijn hand de stok die G'd me gegeven heeft!”* (Groot Nieuws Bijbel).

Over deze strijd, die Yeshoshua de volgende ochtend tegen het leger van Amalek voerde, heeft ook Josephus Flavius een uitgebreid verslag in zijn werk *Antiquitates Judaicae* [Historie der Joden] opgenomen. Ik citeer daaruit: *“Toen hij alles aldus geschikt had, brachten de Israëlieten de nacht onder de wapenen door en wachtten maar naar het teken van hun veldheer en het bevel van hun hoofdman om aan te vallen, onderwijl Mozes bezig was met Jozua van alles, wat hij op die grote dag te doen had, te onderrichten; en toen het licht geworden was, vermaande hij hem om door zijn daden aan de verwachting, die men van hem had, te beantwoorden, en door een gelukkige uitslag de achting en toegenegenheid des krijgsvolks te verkrijgen. Ook sprak hij in het bijzonder tot de voornaamste hoofden en in het algemeen tot het ganse heir, om hen tot hun plicht op te wekken. En na hun al deze bevelen gegeven te hebben beval hij hen G'de en aan het geleide van Jozua en begaf zich toen naar de berg. Anstonds gingen de heiren met een grote dapperheid van weerszijden op elkaar en los: en vermits de oversten niets achterwege lieten om hen aan te moedigen, was het gevecht zeer hardnekkig. Mozes van zijn kant streed door gebeden: en hebbende bemerkte dat, wanneer zijn handen ten hemel opgeheven waren, de zijnen de overhand hadden, en dat in tegendeel als hij ze door vermoeidheid liet zakken, de Amalekieten voordeel kregen, verzocht hij Aäron, zijn broeder, de éne, en Hur, zijn schoonbroeder, die met Mirjam, zijn zuster, getrouwd was, de andere arm te ondersteunen. Aldus bleven de Israëlieten ten enenmale overwinnaars: en daar zou niet één van de Amalekieten overgebleven zijn, indien niet de opkomende nacht aan een gedeelte gelegenheid gegeven had, om onder begunstiging der duisternis te ontkomen. Nooit hebben onze voorouders een vermaarder, noch voordeliger zege behaald; omdat behalve de roem van zulke machtige vijanden overwonnen, en een schrik in de harten der naburige volken gebracht te hebben, zij het leger der Amalekieten overmeesterden, en zowel in het algemeen als in het bijzonder zulk een rijke buit daarvan behaalden, dat zij uit het gebrek, dat ze aan alles hadden, tot een uitstekende overvloed van goederen geraakten; want zij kregen een grote menigte van goud en zilver, van allerhande koperen vaten, van wapenen, en van alles, wat men in de oorlog zo tot sieraad als tot gerief gebruikt, van paarden. en voorts van alles, wat men in een krijgshair van node heeft. Dusdanig was de uitkomst van deze grote slag; en de Israëlieten werden er zo door bemoedigd, dat zij geloofden dat voortaan niets hun onmogelijk zou vallen. Des anderen daags beval Mozes de doden uit te schudden, en de wapenen der gevluchten op te rapen: voorts deelde hij vergeldingen uit aan degenen, die zich wel gekweten hadden, en prees openlijk de dapperheid en het beleid van Jozua, die terzelfder tijd in de toejuichingen van het ganse heer een heerlijk getuigenis zijner deugd ontving. Maar wat iets zonderlings in deze doorluchtige overwinning was, zij kostte niet één van de Israëlieten het leven, alhoewel de slachting, die zij onder hun vijanden aanrichtten, zo groot was, dat men al de doden niet tellen kon. Daarop richtte Mozes een altaar op met dit opschrift: Aan G'd, de overwinnaar; offerde offeranden op hetzelfde, en voorzeide dat het volk der Amalekieten geheel zou uitgeroeid worden, omdat zij, schoon van de Hebreeën nooit beledigd, zo onbillijk en onheus waren geweest, dat zij in een woestijn, waar alles hun ontbrak, op hen aangevallen waren.”* (Derde boek, hoofdstuk 2). Tot zover het citaat uit het verslag van Flavius Josephus.

Het bijbelse verslag van de strijd tegen de Amalekieten, die tevens een strijd van de Eeuwige zelf tegen Amalek is van geslacht tot geslacht, maakt deel uit van de Parasha בשלח B'shalach en is niet alleen van historische, maar vooral ook van symbolische waarde voor ons, want veel bijbeluitleggers zien de Amalekieten namelijk als een oerbeeld voor alles wat slecht is. Zo staat Amalek volgens de Joodse traditie symbool voor alle vijanden van Israël door de eeuwen heen en wordt in de christelijke traditie gezien als een zinnebeeld van onze zondige natuur. De strijd tegen Amalek is derhalve zowel een letterlijke strijd tegen de vijanden van G'ds volk alsook een geestelijke strijd tegen de zonde. In beide gevallen is onze ultieme vijand de boze zelf! Daarom is het belangrijk om te onderzoeken wat G'ds Woord ons over Amalek te vertellen heeft.

Om te beginnen moeten we ons afvragen, waar die afgrondelijke haat van Amalek tegen Israël vandaan komt. De Amalekieten hadden de Israëlieten immers nog nooit eerder gezien voordat ze hen bij Refidim overvielen. Bovendien is het sowieso al een vraag waarom de Amalekieten überhaupt bij Refidim op het toneel verschenen om de Israëlieten daar aan te vallen, want hun meest zuidelijke woongebieden lagen namelijk helemaal in het noordelijke deel van het Sinaï-schiereiland, terwijl Refidim vlakbij de Horeb lag. Op dat moment vormde Israël dus geen enkele bedreiging voor Amalek.

Wat bezielde de Amalekieten dus om met een sterk leger dwars door de woestijn te trekken met het doel, een volk aan te vallen, dat enkele weken geleden uit de slavernij ontsnapt was en geen enkele militaire opleiding genoten had. Menselijk gesproken zou dat volk toch geen schijn van kans tegen hen gehad hebben. Een defensieve noodzaak was er dus beslist niet voor deze aanval. Een roofoverval was het echter ook niet, want in principe viel er weinig te roven van weggelopen slaven. Dat de Israëlieten bij hun vertrek uit Egypte goud, zilver en kostbare kleren van hun Egyptische burens hadden meegekregen, konden de Amalekieten namelijk niet weten.

Nee, hier was meer aan de hand! Hier was er sprake van een erfelijke vijandschap, een haat die met de paplepel was ingegeven van geslacht tot geslacht! Zoals we reeds gezien hebben waren de Amalekieten buitenechtelijke afstammelingen van Esav [Esau], die zijn broer Ya'aqov [Jakob] haatte vanwege het eerstgeboorterecht en de zegen die hij voor een bordje linzensoep aan hem verkocht had. De kwaadwilligheid en de haat tegen de nakomelingen van Ya'aqov zat dus al in hun bloed en daarom werden zij de aartsvijanden van G'ds volk! Toch wie G'ds volk aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan (Zach. 2:8) en wie aan Zijn kinderen komt, komt aan G'd zelf! Deze aanval maakte de Amalekieten derhalve niet alleen tot de eeuwige vijanden van Israël, maar ook van de G'd van Israël! Daarom zei Moshe: *“Omdat Amalek de hand heeft durven opheffen tegen de troon van de Eeuwige, zal de Eeuwige strijd voeren tegen Amalek, in alle komende generaties!”* (שמורת Sh'mot [Exodus] 17:16).

De strijd tegen Amalek werd op twee plaatsen tegelijk gevoerd: door Yehoshua en zijn leger op het slagveld en door Moshe met zijn opgeheven staf op de heuveltop! Terwijl Yehoshua met zijn zwaard streed, zond Moshe als voorbidder vurige gebeden op naar de Eeuwige! Toch ook al weten we dat de Eeuwige aan onze kant staat en zelf de strijd voor ons voert, toch moeten we niet de vergissing maken dat het dan allemaal vanzelf gaat en dat de strijd voor ons dan een makkie is! Helemaal niet! Ook Moshe en Yehoshua moesten dit ondervinden, want telkens als Moshe zijn arm met de staf omhoog hield, had Israël de overhand, maar als hij zijn arm liet zakken, dan was Amalek de sterkste partij. Daarom is het voor ons bemoedigend om te weten, dat onze Voorbidder in de hemel, die bij Zijn Vader voor ons pleit, nooit vermoeid raakt en nooit verslapt! Toen Moshe het niet langer kon volhouden en zijn armen echt te zwaar werden, rolden Aharon en Chur een grote steen naar hem toe waarop hij kon zitten en gingen aan weerszijden van hem staan om zijn armen te ondersteunen en omhoog te houden tot zonsondergang. Zo versloeg Yehoshua het leger van de Amalekieten volledig en vernietigde hen. Ondanks het feit, dat Yehoshua onder zeer ongunstige omstandigheden streed omdat zijn medestrijders geen in de strijd geoefende soldaten waren, maar voormalige slaven, die bovendien ook nog zeer slecht bewapend waren, heeft hij toch de overwinning behaald b'ez'rat haShem [met hulp van de Eeuwige]. Baruch haShem!

De eerste slag tegen Amalek werd door Yehoshua en zijn leger bij Refidim gestreden, maar de laatste slag tegen Amalek zal door Yeshua en Zijn legerscharen bij Armageddon gestreden worden. Daarom was Yehoshua een type van Yeshua. Hij behaalde de eerste overwinning op de Amalekieten, maar Yeshua zal de ultieme overwinning op de vijanden van G'ds volk behalen en in Hem zijn ook wij meer dan overwinnaars! Dan zal in vervulling gaan, wat Moshe op schrift moest stellen, namelijk dat de Eeuwige de Amalekieten voorgoed van de aarde zal wegvagen en dat Hij de herinnering aan het volk van Amalek voor altijd zal laten verdwijnen (שמורת Sh'mot [Exodus] 17:14). Maar zo ver is het nog niet en wij moeten waakzaam zijn, want het voorbeeld van de Agagiet Haman laat ons zien, dat de Amalekieten nog steeds om ons heen zijn en er op uit zijn, G'ds volk te vernietigen!

Toen de Israëlieten na hun lange tocht door de woestijn eindelijk de grens van het Beloofde Land hadden bereikt, stuurde Moshe op bevel van de Eeuwige twaalf mannen op uit, om het land te verkennen. In vers 17 van Numeri 13 gaf hij de verkenners de instructie: *“Ga eerst door de Negev en dan de bergen in, en kijk hoe het land is, of de bevolking sterk is of zwak en of er*

veel of weinig mensen wonen.” (Nieuwe Bijbelvertaling). De verkenners gingen op weg en zij zullen wel heel verbijsterd geweest zijn toen ze zagen welk volk ze bij binnenkomst in de Negev als eerste tegengekomen waren: de Amalekieten! Dat zullen ze wel niet verwacht hebben. Natuurlijk hebben ze dit na hun terugkomst meteen aan hun volksgenoten meegedeeld:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 13:25-29

“Na verloop van veertig dagen keerden zij terug van het verspieden van het land; Zij gingen op weg en kwamen tot Moshe [Mozes] en Aharon [Aäron] en de gehele vergadering der Israëlieten in Qadesh [Kades], in de woestijn Paran, en brachten hun en de gehele vergadering bericht en toonden hun de vrucht van het land. Zij verhaalden hem dan en zeiden: Wij kwamen in het land, waarheen gij ons gezonden hadt, en ja, het vloeit van melk en honig, en dit is zijn vrucht. Het volk echter, dat in het land woont, is sterk en de steden zijn ommuurd en zeer groot, en ook de kinderen van Enak zagen wij daar; Amalek woont in het Zuiderland, de Hethieten, Jebusieten en Amorieten wonen in het bergland, de Kanaänieten aan de zee en aan de oever van de Jordaan.” (NBG-Vertaling).

Met het Zuiderland wordt natuurlijk de Negev bedoeld, zoals in de Nieuwe Bijbelvertaling op juiste wijze is weergegeven: *“In de Negev wonen Amalekieten...”* (Vers 29). Ook in de Groot Nieuws Bijbel staat dit heel duidelijk vermeld: *“Bovendien wonen de Amalekieten in het zuiden, in de Negev-woestijn...”*

Helaas is er geen enkele archeologische aanwijzing voor het bestaan van de Amalekieten en worden ze in bronnen uit de tijd zelf nergens genoemd, maar in de Hebreeuwse Bijbel en vele andere Joodse geschriften zijn er gelukkig wel talrijke verwijzingen naar het volk van Amalek te vinden. Zo weten we, dat de Amalekieten niet alleen in het grensgebied tussen de Negev en de Sinaï-woestijn woonachtig waren, maar ook in het Seirgebergte, waar ik later nog op terug zal komen.

Hoe reageerden de Israëlieten toen ze te horen kregen, welke volken het Beloofde Land allemaal bewoonden? Het hele volk barstte in tranen uit en begon luid te klagen! De hele nacht door klonk hun gejammer! Wat bezielde hen? Waren ze zo snel al vergeten welke wonderen en tekenen de Eeuwige voor hen bij hun uittocht gedaan had? Waren ze de geweldige overwinning nu al vergeten die ze over de Amalekieten behaald hebben? Ze hadden hun leger volledig in de pan gehakt en waren nu opeens bang voor degenen die destijds aan hen ontsnapt waren? Niet te geloven! De Eeuwige was daar ook heel boos over en zei:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 14:22-25

“Geen van de mannen die Mijn heerlijkheid gezien hebben, en de tekenen die Ik in Egypte en in de woestijn gedaan heb, en die Mij nu reeds tienmaal verzocht en naar Mijn stem niet geluisterd hebben, zal het land zien, dat Ik onder ede aan hun vaders beloofd heb! Ja, niemand van hen, die Mij versmaad hebben, zal het zien. Doch omdat bij Mijn knecht Kalev [Kaleb] een andere geest geweest is en hij Mij volkomen gevolgd heeft, zal Ik hem naar het land brengen, waar hij heen geweest is, en zijn nakomelingschap zal het bezitten. De Amalekieten nu en de Kanaänieten wonen in de Laagvlakte. Wendt u morgen om en trekt op naar de woestijn in de richting van de Schelfzee.” (NBG-Vertaling).

Het Boek: *“Maar Ik verzeker u, omdat Ik leef en de hele aarde zal zijn vervuld met de glorie van de Eeuwige, dat geen van de mannen die Mijn glorie kennen en de wonderen gezien hebben, die Ik in Egypte en in de woestijn heb gedaan, het land zullen zien. Want zij hebben tienmaal geweigerd Mij te gehoorzamen en te vertrouwen! Daarom zullen zij het land niet zien, dat Ik de afstammelingen van dit volk heb beloofd. Mijn dienaar Kalev [Kaleb] is daarentegen met een andere geest vervuld. Hij heeft Mij trouw gehoorzaamd. Ik zal hem het land binnenbrengen, dat hij als spion heeft gezien en zijn kinderen zullen hun erfdeel van het land krijgen. Maar omdat het volk Israël zo bang is voor de Amalekieten en de Kanaänieten, die in de dalen wonen, moet u morgen terugkeren naar de woestijn en in de richting van de Schelfzee trekken.”*

De Eeuwige was zichtbaar boos op de Israëlieten en liet Moshe hen aankondigen dat zij als straf voor hun ongelooft en hun ongehoorzaamheid veertig jaar zullen rondzwerven dat allen die

twintig jaar of ouder zijn in de woestijn zullen sterven met uitzondering van Yehoshua en Kalev. Alleen zij en de volgende generatie van de Israëlieten zullen het land binnen mogen gaan, maar nu mochten zij er beslist niet in! Je zou denken dat de Israëlieten nu hun lesje geleerd zouden hebben en meteen rechtsomkeert gemaakt zouden hebben, weg van het land der Amalekieten en terug naar de woestijn! Maar blijkbaar waren ze hardleers en wilden tegen G'ds wil in alsnog de Amalekieten aanvallen om te laten zien dat ze toch niet bang voor ze waren:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 14:39-45

“Toen Moshe [Mozes] deze woorden tot al de Israëlieten gesproken had, bedreef het volk zware rouw. En de volgende morgen vroeg wilden zij de bergtop beklimmen, onder de uitroep: Ziet, wij trekken op naar de plaats, van welke de Eeuwige gesproken heeft, want wij hebben gezondigd. Maar Moshe zeide: Waarom staat gij op het punt het bevel van de Eeuwige te overtreden? Dit zal toch niet gelukken. Trekt niet op, want de Eeuwige is niet in uw midden, opdat gij niet de nederlaag lijdt tegen uw vijanden, want de Amalekieten en de Kanaänieten zijn daar tegenover u, en gij zult door het zwaard vallen, daarom dat gij u van de Eeuwige hebt afgekeerd, en de Eeuwige zal niet met u zijn! Toch waagden zij het de bergtop te beklimmen, doch de ark van het verbond des Eeuwigen en Moshe verlieten de legerplaats niet. Toen kwamen de Amalekieten en de Kanaänieten die dat gebergte bewoonden, naar beneden, versloegen hen en dreven hen terug tot Chorma toe.” (NBG-Vertaling).

Het Boek: *“Toen Moshe [Mozes] de woorden van de Eeuwige aan het volk overbracht, heerste diepe rouw in het kamp. De volgende morgen was iedereen vroeg op en zij trokken in de richting van het Beloofde Land. Hier zijn wij, zeiden zij, wij weten dat we hebben gezondigd, maar nu staan we klaar om het land dat de Eeuwige ons heeft beloofd, binnen te trekken. Maar Moshe zei: Het is nu te laat! De Eeuwige heeft opdracht gegeven terug te keren naar de woestijn en die opdracht negeert u. Trek niet verder, want uw vijanden zullen u vernietigen, omdat de Eeuwige niet bij u is. U weet toch nog wel dat de Amalekieten en Kanaänieten daar wonen? U hebt de Eeuwige in de steek gelaten, nu laat Hij u in de steek! Maar zij trokken toch het bergland in, ook al bleven de ark en Moshe in het kamp achter. Daarop werden zij aangevallen door de Amalekieten en de Kanaänieten, die daar woonden. Zij werden verslagen en teruggedreven tot aan Chorma [Horma].”*

Moshe heeft hen gewaarschuwd om niet opnieuw tegen het bevel van de Eeuwige in te gaan door alsnog het land binnen te trekken terwijl Hij dit uitdrukkelijk verboden had. Toch in plaats van deze keer wel te gehoorzamen en naar de Rode Zee terug te gaan probeerden ze het toch en trokken alsnog het bergland in met het gevolg, dat de Amalekieten en hun bondgenoten hen een verpletterende nederlaag toebrachten en op de vlucht joegen!

Veertig jaar later, toen de Israëlieten wederom op het punt stonden het Beloofde Land binnen te trekken, en deze keer wel met de zegen van de Eeuwige, profeteerde de heidense ziener Bil'am [Bileam], dat de toekomstige koning van Israël hoger verheven zal zijn dan Agag, de koning van Amalek:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 24:3-7

“Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: De spreuk van Bil'am [Bileam], de zoon van B'or [Beor], en de spreuk van de man met het geopend oog; de spreuk van hem, die de woorden G'ds hoort, die het gezicht des Almachtigen schouwt, nederliggende met ontsloten ogen. Hoe goed zijn uw tenten, o Ya'aqov [Jakob], uw woningen, o Israë! Als valleien breiden zij zich uit; als tuinen aan een rivier; als aloë's, die de Eeuwige plantte; als cederen aan het water. Water vloeie uit zijn emmers, en zijn zaad hebbe overvloedig water; ja, zijn koning verheffe zich boven Agag, en zijn koninkrijk zij verheven!” (NBG-Vertaling).

Deze zegenspreuk bevat een dubbele profetie met een vervulling op korte termijn alsook een vervulling in de verre toekomst. De eerste vervulling gaat over de historische koning Agag, die destijds waarschijnlijk de machtigste koning in die regio geweest moest zijn, die zich boven zijn burens verhief. Door Bil'am werd echter voorzeggd, dat de koning van Israël nog veel groter en

machtiger zal zijn dan Agag en dat zijn koninkrijk zal worden verhoogd. Deze profetie is letterlijk uitgekomen toen Sha'ul [Saul] de Amalekieten versloeg en hun koning Agag als gevangene meevoerde, die vervolgens door de profeet Sh'mu'el [Samuël] eigenhandig gedood werd.

Dit is echter slechts een voorafschaduwing van de tweede, ultieme vervulling, die in de verre toekomst zal plaats vinden, als Yeshua, de Koning der koningen de overwinning zal behalen op de vorst der duisternis, de Agag van de eindtijd! Ook in de daarop volgende orakelspreuk deed de ziener een voorspelling over Amalek:

במדבר B'mid'bar [Numeri] 24:15-20

“Toen hief hij zijn spreuk aan en zeide: De spreuk van Bil'am [Bileam], de zoon van B'or [Beor], en de spreuk van de man met het geopend oog; de spreuk van hem, die de woorden G'ds hoort, en die de wetenschap des Allerhoogsten kent, die het gezicht des Almachtigen schouwt, nederliggende met ontsloten ogen. Ik zie hem, maar niet nu; ik schouw hem, maar niet van nabij; een ster gaat op uit Ya'aqov [Jakob], een scepter rijst op uit Israëel, en verbrijzelt Moabs slapen, en verplettert alle zonen van Shet [Set]. Dan zal Edom een veroverd gebied wezen, en Seïr zal een veroverd gebied wezen, zijn vijanden. Maar Israëel zal kracht oefenen, en hij zal heersen uit Ya'aqov, en de vluchtelingen uit de stad verdelgen. Toen hij Amalek zag, hief hij zijn spreuk aan en zeide: Eerste der volken is Amalek, maar zijn einde zal ondergang zijn.” (NBG-Vertaling).

De proclamatie dat Amalek de eerste der volken is moeten we zowel letterlijk alsook figuurlijk zien, want de Amalekieten waren letterlijk de eerste van alle volken, die tegen Israëel ten strijde trokken, maar gezien de verheven positie die hun koning Agag in vers 7 inneemt, kunnen we ervan uitgaan, dat Amalek een leidende rol zal spelen ten opzichte van de overige volken die zich tegen Israëel keren.

Daarom staat vers 20 in de Groot Nieuws Bijbel als volgt vertaald: *“Toen zag Bileam in zijn visioen de Amalekieten en hij sprak opnieuw: De Amalekieten voeren volken aan, maar aan het eind gaan zij de ondergang tegemoet!”* en in de Nieuwe Bijbelvertaling: *“Toen zag Bileam Amalek en hief hij deze orakelspreuk aan: Amalek, vooraanstaand onder de volken, zal tenslotte volledig te gronde gaan!”* Het Boek: *“Toen draaide Bileam zich naar de woningen van de Amalekieten en profeteerde: Amalek was de eerste onder de volken, maar uiteindelijk staat hem de vernietiging te wachten!”*

Bil'am bevestigde met deze woorden het vonnis, dat Moshe namens de Eeuwige in שמות Sh'mot [Exodus] 17:14 en 16 had uitgesproken en vlak voor de intocht in het Beloofde Land nog eens herhaalde. Daarin somde hij een aantal belangrijke details op, die in het eerste verslag nog niet genoemd werden, maar die ons een nog duidelijker beeld geven van de gemeenschap, geniepigheid en lafhartigheid waarmee de Amalekieten zonder reden de zwakke en uitgeputte achterhoede van de Israëlieten overvielen:

דברים D'varim [Deuteronomium] 25:17-19

“Gedenk wat Amalek u gedaan heeft op uw tocht, toen gij uit Egypte getrokken waart; hoe hij u onderweg tegenkwam en al de zwakken in uw achterhoede afsneed, terwijl gij vermoeid en uitgeput waart, en hoe hij G'd niet vreesde. Als dan de Eeuwige, uw G'd, u rust gegeven heeft van al de vijanden rondom u in het land, dat de Eeuwige, uw G'd, u ten erfdeel geven zal om het te bezitten, dan zult gij de herinnering aan Amalek onder de hemel uitwissen; vergeet het niet.” (NBG-Vertaling).

Voor een beter begrip wil ik deze cruciale tekst tevens uit twee andere vertalingen citeren. Nieuwe Bijbelvertaling: *“Vergeet niet wat de Amalekieten u hebben aangedaan tijdens uw tocht uit Egypte. Toen u uitgehongerd en uitgeput was hebben ze gewetenloos, zonder enig ontzag voor G'd, de achterhoede overvallen, waar de zwaksten zich bevonden. Vergeet het niet! En wanneer straks de Eeuwige, uw G'd, u vrede heeft gegeven in het land dat u als grondgebied van Hem krijgt, door u te verlossen van de vijanden die u omringen, zorg er dan voor dat niets op aarde nog aan het volk van Amalek herinnert!”* - Groot Nieuws Bijbel: *“Vergeet niet wat het*

volk van Amalek je heeft aangedaan! Na je uittocht uit Egypte waren jullie op weg door de woestijn. Je raakte vermoeid en uitgeput. Toen overviel Amalek allen die achteropgeraakt en volkomen weerloos waren. Ontzag voor G'd toonde het volk van Amalek niet! Welnu, wanneer je het land bezit dat de Eeuwige, je G'd, je in eigendom gaat geven en wanneer Hij ervoor gezorgd heeft dat alle vijanden je daar met rust laten, vaag dan de herinnering aan Amalek voorgoed van de aarde weg. Vergeet het niet!"

Ter afsluiting van het eerste deel van deze tweedelige studie over de Amalekieten zullen we ons verdiepen in de zin, waarmee ik de studie begonnen ben: זכור את אשר עשה לך עמלק [Gedenk wat Amalek u heeft aangedaan]. Waarom moeten we dit gedenken? Wat precies heeft Amalek ons aangedaan? Wat was nu het bijzondere kwaad in hun daden? Waarin ligt het verschil met datgene wat andere volken ons hebben aangedaan? Waarom specifiek de Amalekieten? Wat maakt hun misdaden tegen ons zo bijzonder dat de Eeuwige ons enerzijds opgeroepen heeft om dit nooit te vergeten, maar ons anderzijds het bevel gaf om alle herinnering aan het volk van Amalek voorgoed van de aarde weg te vagen? In de vertaling van het Boek staat zelfs dat wij de Amalekieten zo totaal moeten vernietigen dat het lijkt alsof hun naam nooit op aarde heeft bestaan! Waarom is de Eeuwige zo buitengewoon boos op dit volk?

Wel, de voornaamste reden is, dat de Eeuwige hun aanval op Zijn volk beschouwt als een aanval op Zichzelf! Hij vat dit persoonlijk op en daarom hebben we in Exodus 17:16 gelezen: "Omdat Amalek de hand heeft durven opheffen tegen de troon van de Eeuwige, zal de Eeuwige strijd voeren tegen Amalek, in alle komende generaties!" (Nieuwe Bijbelvertaling). De troon van de Eeuwige bevond zich temidden van Zijn volk Israël. Een aanval op Israël betekende dus een aanval op G'd zelf! Maar dat was niet de enige reden waarom de Eeuwige het Zich zo persoonlijk aantrok. Hij is met de zwakken en gebrekkigen en juist op deze gevoelige plek hebben de Amalekieten Hem geraakt!

Ze hebben gewacht totdat de Israëlieten totaal vermoeid en uitgeput waren door hun lange tocht door het woestijnzand onder de brandend hete zon. Toen sloegen ze toe! Ze overvielen de zwakkeren, die achteropgeraakt en totaal weerloos waren: bejaarden, vrouwen en kinderen en slachtten hen op zeer barbaarse en wrede wijze af! De Tora gaat daar niet gedetailleerd op in, maar in de Midrash staan alle gruwelijkheden uitgebreid vermeld. Ik zal u dat besparen.

De Amalekieten waren uiterst laaghartig en hun strijd was vals en zonder eergevoel. Ze hadden geen enkele reden om de Israëlieten aan te vallen, want ze waren niet op hun gebied en hadden hen ook niet de oorlog verklaard.

In דברים D'varim [Deuteronomium] 25:18 staat: ולא ירא אלהים [en hij vreesde G'd niet]. Dat was dus nog een reden voor de Eeuwige om de haat van Amalek jegens Zijn volk persoonlijk op te vatten: het ontbreken van יראת אלהים yirat Elohim, de vrees voor G'd, bij de Amalekieten! Zij waren g'ddeloos en zonder eerbied voor de Eeuwige terwijl ze ontgetwijfeld gehoord moeten hebben van alle wonderen die de Eeuwige ten behoeve van Zijn volk gedaan heeft en dat Hij het hele leger van de Farao in de rietzee heeft weggevaagd. Bovendien moeten hun verspieders overdag wel de wolkkolom aan de spits van de Israëlieten gezien hebben, en 's nachts de vuurkolom. Als ze dan enig ontzag voor de Eeuwige gehad zouden hebben, dan hadden ze het nooit in hun hoofd gehaald om Israël aan te vallen. Maar ze vreesden Hem niet en wilden met hun listige overval G'ds plan met Zijn volk verijdelen. Ze wilden voorkomen dat de belofte, die de Eeuwige aan Av'raham, Yitz'chaq en Ya'aqov gegeven had, zou uitkomen, want zij waren de nakomelingen van Esav, die zijn broer Ya'aqov haatte!

Amalek haatte niet alleen het volk Israël, maar ook de G'd van Israël en daarom staat Amalek in de Joodse traditie symbool voor elke vijand van het Israël en de G'd van Israël in iedere generatie, want het is best mogelijk dat zich onder deze vijanden ook echte Amalekieten bevinden uit de bloedlijn van Amalek zoals Haman de Agagiet in het boek Ester. Amalek kan overal op de loer liggen, ook in ons zelf, want Amalek staat immers symbool voor onze oude zondige natuur! Daarom moeten we waakzaam zijn en nooit vergeten wat Amalek ons heeft aangedaan! זכור את אשר עשה לך עמלק Zachor et asher asa lecha Amaleq! Amen!